

Voorstel aan de gemeenteraad

Onderwerp: Opgroeien in een kansrijke omgeving.	
Raadsvergadering d.d.: 10 november 2022	Agendapunt: 08
Portefeuillehouder: E.G. Vos-van de Weg	
Behandelend team: Samenleving	Kenmerk: 1084099

Onderwerp

Opgroeien in een kansrijke omgeving.

Te nemen besluit

1. Kennis te nemen van het haalbaarheidsonderzoek in de vorm van de memo 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving op de Noord-Veluwe';
2. In te stemmen met het vierjarige project 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) op de Noord-Veluwe';
3. In te stemmen met het project OKO wat bestaat uit een lokale aanpak met regionale ondersteuning van het Trimbos Instituut, Nederlands Jeugd Instituut en de GGD Noord- en Oost-Gelderland;
4. Beschikbaar te stellen het jaarlijkse budget van € 45.000 voor de uitvoering van OKO;
5. De 2^e begrotingswijziging 2023 vast te stellen.

Aanleiding

De gemeenten Elburg, Oldebroek, Harderwijk, Nunspeet, Ermelo en Putten werken binnen het thema Volksgezondheid samen. In februari 2022 is de regionale nota Volksgezondheid door de verschillende gemeenteraden vastgesteld. Een van de beslispoint hierin is een haalbaarheidsonderzoek doen naar het draagvlak voor de aanpak 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving', oftewel OKO (voorheen IJslands Model genoemd) binnen de gemeenten op de Noord-Veluwe. Dit haalbaarheidsonderzoek heeft inmiddels plaatsgevonden. Deze treft u aan in de vorm van een memo in de bijlage. Uit het haalbaarheidsonderzoek wordt geconcludeerd dat er voldoende draagvlak is voor de OKO-aanpak. Dit raadsvoorstel is een vervolg van het haalbaarheidsonderzoek en het raadsgesprek van 8 september '22 over preventief jeugdbeleid.

Beoogd effect

We willen een duurzame verandering creëren naar een gezonde(re) en leefstijl en omgeving voor jongeren.

Met OKO willen we door een meerjarige aanpak een positieve trendbreuk in het middelgebruik en welbevinden onder jongeren teweegbrengen:

- Een niet verdere groei en zo mogelijk een afname van alcoholgebruik onder jongeren.
- Een afname van het roken onder jongeren.
- Een niet verdere groei en zo mogelijk een afname van softdrugsgebruik onder jongeren.

Een verbetering van de mentale gezondheid onder jongeren:

- Het verhoogde risico op psychosociale problematiek onder jongeren neemt af.
- Het aantal jongeren wat zich meestal gelukkig voelt neemt toe.
- De eenzaamheid onder jongeren neemt af.
- Het aantal veerkrachtige en weerbare jongeren stijgt.
- Meer jongeren hebben matig tot veel vertrouwen in de toekomst.

2.1 De gemeente heeft de wettelijk de taak om de gezondheid van jongeren te bevorderen en middelengebruik onder jongeren tegen te gaan

Gemeenten hebben vanuit de Wet Publieke Gezondheid de taak en verantwoordelijkheid om de gezondheid van inwoners te beschermen en te bevorderen. Daarnaast is in 2014 de Alcoholwet ingegaan die verkoop van alcohol aan minderjarigen verbiedt.

2.2. Middelengebruik door minderjarigen is schadelijk

Het puberbrein is volop in ontwikkeling en daardoor extra kwetsbaar. Het gebruik van alcohol, tabak en drugs verstoort die ontwikkeling en kan nadelige consequenties hebben voor de rest van het leven. Dit vraagt om het realiseren van een kansrijke leefomgeving voor jeugdigen waarin veel aandacht is voor welbevinden. OKO is daarvoor een succesvolle aanpak.

2.3 De norm is NIX18

Om de gezondheid van jongeren te beschermen is er de landelijke norm dat jongeren onder de 18 jaar niet roken en niet drinken, daarom NIX 18. Het middelengebruik onder jongeren op de Noord-Veluwe neemt niet verder af en neemt op onderdelen zelfs toe. De acceptatie van alcoholgebruik van ouders door jongeren op de Veluwe is hoog. 18% van de ouders stemt in met het gebruik. De huidige aanpak leidt niet tot de gehoopte effecten van middelengebruik onder jongeren; we halen de norm niet. Deze tendens is schadelijk voor jongeren. Bij middelengebruik hebben zij een grotere kans hebben op (andersoortige) problemen. Nu en in de toekomst.

2.4 Het doorbreken van de huidige tendens vraagt om een andere aanpak

Met de huidige aanpak doorbreken we de trend niet. De OKO-aanpak is anders omdat het zich richt op het voorkomen van de oorzaak van een probleem, in plaats van het terugdringen van een probleem. Dit door zich te richten op de vier pijlers die het meeste invloed hebben op het gedrag van jongeren: vrijetijdsbesteding, vrienden, ouders en school. Daarnaast werkt het programma datagestuurd, samenlevingsgericht en is het bewezen effectief.

2.5 De adviesraden sociaal domein adviseren positief

De adviesraden Sociaal domein bespraken de concept-memo over OKO in de regiovergadering. De adviesraden (Oldebroek, Elburg, Nunspeet, Harderwijk, Ermelo en Putten) staan positief ten opzichte van het starten van het programma. Ook ondersteunen zij de regionale samenwerking en aanmelding bij het Trimbos-instituut. Hiermee borgen we regionale ondersteuning van de programmatische benadering van het OKO-project.

2.6 OKO past binnen de vernieuwing van het sociaal domein

OKO is een voorloper en aanjager van vernieuwing binnen het sociaal domein. OKO is een datagestuurde, samenlevingsgerichte en bewezen effectieve aanpak. Doordat de aanpak een kortere evaluatieperiodiek heeft en we inzetten op een kansrijke omgeving, werken we nog meer datagericht en integraal aan jeugdpreventie met onze partners. Ook is het betrekken van jongeren en ouders een kernprincipe. Deze manier van werken past binnen de vernieuwing van het sociaal domein.

3.1 De uitvoering van OKO vindt lokaal plaats

De uitvoering van OKO vindt lokaal plaats. We maken per gemeente een lokaal plan met samenwerkingspartners. De lokale projectgroepen brengen met elkaar het plan ten uitvoer. De onderzoeken werkt de GGD NOG lokaal uit en deze vertalen we naar lokale activiteiten. We zetten twee regionale projectcoördinatoren in die de lokale projectgroepen begeleiden. Doordat zij het project in meerdere gemeenten uitvoeren ontwikkelen zij zich sneller binnen de aanpak.

3.2 De (regionale) ondersteuning versterkt de lokale aanpak

De implementatie van de lokale uitvoering wordt regionaal ondersteund door het Trimbos instituut, het NJI en de GGD NOG. Deze partijen, die de aanpak al in meerdere gemeenten hebben geïmplementeerd, zullen ons project met de kennis van eerdere projecten verrijken.

Om meer effect te hebben op de jongeren en hun leefomgeving is het wenselijk dat de gemeenten gezamenlijk met OKO aan de slag gaan. Jongeren en organisaties houden zich niet aan gemeentegrenzen. Veel jongeren gaan in buurgemeenten naar school of naar hun vrijetijdsbesteding. Ook werken diverse organisaties in meerdere gemeenten. Dat in de regio met dezelfde aanpak wordt gewerkt zorgt voor meer bekendheid en herkenning. Wanneer professionals zich over de gemeentegrenzen bewegen zullen zij het programma herkennen.

3.3 Lokale programma's kunnen integreren met OKO

Het is mogelijk om de werkwijze van OKO te koppelen aan lokale programma's als de Gezonde School, de leefstijlinterventie op het Agnieten college of JOGG. Deze richten zich ook op het creëren van een gezonde en kansrijke omgeving van jongeren.

4.1 Een regionale aanpak maakt de financiële investering in OKO lokaal beter te dragen

Een essentieel onderdeel van OKO is het doen van onderzoek. Dit vraagt om extra inzet van de GGD NOG. De kosten die dit met zich meebrengt zijn voor kleine gemeenten in verhouding hoog. Regionale samenwerking verlaagt de kosten per gemeente. Hetzelfde geldt voor de kosten van een projectleider.

4.2 Het opstarten van OKO vraagt meer inzet van samenwerkingspartners dan het reguliere werk

Om dit project gezamenlijk vorm te kunnen geven is extra inzet nodig van onze samenwerkingspartners. Op deze manier gaat dit niet ten koste van de reguliere werkzaamheden. Fase 0 zal uitwijzen hoe dit project vorm krijgt en of de reguliere inzet voldoende is.

5.1 Formeel moet de gemeenteraad een begrotingswijziging hiervoor vaststellen

Voorgesteld wordt hiertoe de 2^e begrotingswijziging 2023 vast te stellen.

6.1 De adviesraden sociaal domein hebben positief geadviseerd.

De adviesraden sociaal domein zijn betrokken bij de totstandkoming van de regionale nota Volksgezondheid. Input van deze adviesraden is meegenomen bij het opstellen van de nota. OKO was daar een onderdeel van. Na het opstellen van de conceptnota hebben de adviesraden sociaal domein een gezamenlijk advies opgesteld. Dit advies is verwerkt in de nota.

De conceptmemo over de verdere uitwerking van OKO en het draagvlakonderzoek is in mei 2022 besproken in het regionale overleg van de adviesraden sociaal domein. De adviesraden staan positief tegenover de implementatie van OKO. In de bijlage leest u de (concept)reactie op het gezamenlijk advies. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Elburg zal deze brief mede namens ons versturen.

7.1 Elburg is gastheergemeente voor Volksgezondheid.

Vanuit de rol als gastheergemeente is Elburg de aangewezen gemeente om namens de gemeenten Putten, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Zeewolde het mandaat te krijgen en deze taak op te pakken.

Kanttekeningen

2.1 OKO vraagt nu om een extra investering, terwijl het beoogde effect op langere termijn verwacht wordt

Middelengebruik is een maatschappelijk probleem wat vraagt om een lange adem en langdurige inzet om meetbare resultaten te zien. Er zijn wel directe resultaten terug te zien in de lokale samenwerking en het versterken van een kansrijke omgeving. Daarnaast laten de resultaten uit IJsland zien dat het effect op langere termijn zichtbaar is.

2.2 OKO vraagt een andere manier van samenwerken

De OKO-aanpak is anders dan de huidige aanpak en vraagt om verandering en draagvlak bij samenwerkingspartners. Het afgelopen jaar is in Oldebroek gebleken dat relevante partners openstaan voor de OKO-aanpak. Wanneer er gestart wordt met OKO, wordt daar het eerste jaar verder op

geïnvesteed. Pilotgemeenten en hun partners geven terug dat deze andere manier van werken de samenwerking goed heeft gedaan.

2.3 Ouders betrekken bij de aanpak zal een uitdaging zijn

Zorgen voor ouderbetrokkenheid zal ook binnen dit project een grote uitdaging zijn. We weten dat het betrekken van ouders belangrijk is om resultaten te zien in gedragsverandering en de omgeving van jeugd en jongeren. Echter blijft dit altijd een aandachtspunt, bijvoorbeeld in de JOGG-aanpak die ook samenlevingsgericht is. Ouders zijn in het haalbaarheidsonderzoek nog niet gepeild, omdat het verkrijgen van draagvlak en betrokkenheid onder deze doelgroep ons succesvoller leek bij het daadwerkelijk starten van OKO.

2.4 Bijna de helft van de jongeren uit de gemeente gaat buiten de regio Noord-Veluwe naar de middelbare school

De aanpak van OKO richt zich onder andere op een aanpak in samenwerking met de scholen. Omdat de helft van de middelbare scholieren buiten de regio naar school gaan, zullen we in de aanpak van Oldebroek ons mogelijk extra richten op de andere drie levensdomeinen van jongeren.

3.1 Regionale samenwerking vraagt lokale investering

De regionale opzet is vooral om kosten te delen en de benodigde expertise bij de projectleiders te borgen. Daarnaast heeft de regionale JOGG-structuur de afgelopen negen jaar bewezen dat regionale ondersteuning en lokale uitvoering een goede aanpak is die het lokale ten goede komt. Om te borgen dat er echt lokaal wordt gewerkt, is gekozen voor een lokale uitvoering met een lokaal plan gemaakt door de lokale projectgroep.

Financiën

Uitvoeringsbudget Opgroeien in een Kansrijke omgeving

De eerste periode van het project OKO betreft vier jaar. Voor deze periode vragen we budget aan om de kosten voor de regionale ondersteuning en lokale projectleider te dekken. Deze kosten verdelen we over de deelnemende gemeenten volgens de verdeelsleutel van de jeugdhulpregio. Naast deze kosten vragen we budget voor extra inzet om de aanpak met onze samenwerkingspartners slagkrachtig uit te zetten, zonder dat dit ten koste gaat van reguliere inzet.

In onderstaande tabel staan de kosten van OKO.

Kosten OKO - Oldebroek		2023	2024	2025	2026
OKO (regionale ondersteuning + projectleider)	14,06%	€ 25.964	€ 25.331	€ 27.651	€ 25.331
OKO - Budget voor extra inzet		€ 19.036	€ 19.669	€ 17.349	€ 19.669
Totaal OKO		€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000

Begrotingswijziging

In de begroting 2023-2026 zijn de saldi voor de jaren 2024 t/m 2026 voldoende om deze extra jaarlijkse last van € 45.000 te kunnen dekken. In 2023 was er geen ruimte om dit te dekken uit het begrotingssaldo. Inmiddels is echter de septembercirculaire verschenen waaruit blijkt dat er positieve saldi te melden zijn. Vooruitlopend hierop kan de raming van € 45.000 in 2023 ten laste van het begrotingssaldo gebracht worden. Middels vaststelling van de 2e begrotingswijziging 2023 kunt u de middelen beschikbaar stellen.

Communicatie

We informeren de gemeenteraad jaarlijks over de voortgang van OKO en preventief jeugdbeleid.

Vervolg

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving

Na positieve besluitvorming in de 6 gemeenteraden worden de volgende stappen gezet:

- De regio wordt (definitief) aangemeld als deelnemer van het project OKO bij het Trimbos-instituut.
- De regionale projectstructuur wordt opgezet en projectleiders worden geworven en aangesteld om in 2023 te kunnen starten.
- Het Trimbos-instituut zal de regio en de projectcoördinatoren ondersteunen in het opzetten van de lokale projectgroepen en lokale projectplannen.
- De GGD NOG wordt gevraagd om het data-onderzoek uit te voeren en de uitslag per gemeente te delen.

Bijlage(n)

GR221110 - Bijlage 1 Memo 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving op de Noord-Veluwe'

GR221110 - Bijlage 2 Praatplaat Preventief Jeugdbeleid september 2022

GR221110 - Bijlage 3 Trendgrafieken jeugd- en kindermontitor 2021 Oldebroek

GR221110 - Bijlage 4 Advies adviesraden aanmelding Noord-Veluwe OKO project

Oldebroek, 27 september 2022.

Burgemeester en wethouders van Oldebroek,

, secretaris P.H. Lensselink,

, burgemeester T.H. Haseloop-Amsing.